

SNAŽNO PROTIV GOVORA MRŽNJE I MIZOGINIJE U ONLINE MEDIJIMA

Monitoring pet crnogorskih portala

Septembar, 2024.

SNAŽNO PROTIV GOVORA MRŽNJE I MIZOGINIJE U ONLINE MEDIJIMA

Monitoring pet crnogorskih portala

Objavljivanje ove publikacije podržalo je Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava u Vladi Crne Gore, u okviru Javnog konkursa

„Rodni barometar u Crnoj Gori“
za finansiranje projekata/programa nevladinih organizacija u
oblasti Rodna ravnopravnost u 2023.godini

Ministarstvo ljudskih i manjinskih prava ne odgovara
za njen sadržaj niti je nužno podržava.
Iznijeti stavovi predstavljaju isključivo stavove autorki i izdavača.

Ministarstvo ljudskih
i manjinskih prava

Izdavač

Ženska Akcija

ul, Serdara Jola Piletića 8, 81400 Nikšić

zenska.akcija@gmail.com

www.zenskaakcija.me

Urednica

Slavica Striković

Autorke

Vesna Rajković Nenadić

Slavica Striković

Teodora Savić

Dizajn

Ana Pajović

Štampa

DPC doo, Podgorica

Tiraž

150

SADRŽAJ

I. UVOD	7
II. KLJUČNI NALAZI	9
III. MIZOGINIJA U ONLINE MEDIJIMA	11
IV. MONITORING ONLINE MEDIJA	15
IV.1. METODOLOGIJA MONITORINGA	15
IV.2. NALAZI MONITORINGA	16
V. RADIONICE SA UREDNICIMA/AMA	25
VI. PREPORUKE	37

✨ SNAŽNO PROTIV GOVORA MRŽNJE I MIZOGINIJ U ONLINE MEDIJIMA

1
 IZRADA ALATA
 "SMJERNICE I MAPA
 PUTA ZA UPOTREBU
 MEHANIZAMA
 ZAŠTITE OD GOVORA
 MRŽNJE I
 MIZOGINIJ U
 MEDIJIMA"

2
 INTERVJU SA
 UREDNICAMA I
 NOVINARKAMA IZ ŠEST
 CRNOGORSKIH MEDIJA,
 U CILJU ISPITIVANJA
 NJIHOVIH STAVOVA
 VEŽANO ZA GOVOR
 MRŽNJE I MIZOGINIJ.

3
 MONITORING PET
 ODABRANIH PORTALA, SA
 CILJEM ISPITIVANJA
 NJIHOVE RODNE
 SENZITIVNOSTI I
 EVENTUALNIH SLUČAJEVA
 GOVORA MRŽNJE

4
 ANALIZA I NALAZI
 MONITORINGA
 ONLINE MEDIJA

5
 DIZAJN I ŠTAMPA
 ALATA I
 PUBLIKACIJE

6
 PROMOCIJA
 ALATA I
 PUBLIKACIJE NA
 SVIM DRUŠTVENIM
 MREŽAMA U CILJU
 ŠTO VEĆEG DOSEGA

I. UVOD

Široka dostupnost i popularizacija digitalnih tehnologija, poput društvenih medija, dovela je do značajnih promjena u načinu na koji građani/ke učestvuju u javnom životu. S jedne strane, online mediji dali su moć društvenim akterima, koji su počeli djelovati u novom medijskom okruženju, sa značajnim uticajem na političku i ekonomsku sferu. S druge strane, postavili su materijalne temelje za širenje govora mržnje protiv ranjivih grupa i manjina. Ovaj projekat za svoj glavni cilj ima analizu mizoginih narativa mržnje koji postoje u posmatranim online medijima, kao i izradu praktičnog alata sa uputstvima za reagovanje na slučajeve mizoginije u medijima.

Realizacija projekta se sastojala od šest ključnih aktivnosti:

1. Izrada alata "Smjernice i mapa puta za upotrebu mehanizama zaštite od govora mržnje i mizoginije u medijima". Po prvi put u Crnoj Gori imamo ovako izrađen i lako dostupan alat koji daje jasna uputstva o mogućim načinima reagovanja na slučajeve mizoginije u medijima.
2. Intervju sa urednicama i novinarkama iz šest crnogorskih medija, u cilju ispitivanja njihovih stavova i svakodnevne prakse u radu, vezano za govor mržnje i mizoginije.

3. Monitoring pet odabranih portala, sa ciljem ispitivanja njihove rodne senzitivnosti i eventualnih slučajeva govora mržnje
4. Analiza i nalazi monitoringa online medija
5. Dizajn i štampa alata i publikacije
6. Promocija alata i publikacije na svim društvenim mrežama u cilju što većeg dosega

II. KLJUČNI NALAZI

Vidljivost žena u posmatranim portalima je jako niska, što je očigledno kroz parametre udjela tekstova koji se odnose na žene, naslove i podnaslove koji se odnose na žene, te udio fotografija žena u ukupnom broju objavljenih fotografija:

Udio tekstova koji se odnose na žene: Udio fotografija žena:

Aktuelno	7%	Aktuelno	22%
CDM	10%	CDM	12%
IN4S	9%	IN4S	8%
RTCG	9%	Vijesti	14%
Vijesti	6%	RTCG	17%

- U analiziranim portalima rijetki su slučajevi pokretanja tema od javnog interesa poput nasilja nad ženama, javnog zdravlja...
- Posmatrani portali uglavnom nedosljedno tj sporadično koriste rodno senzitivni jezik
- Žene koje su prisutne u tekstovima medija su dominantno javne ličnosti, samo pojedinačni primjeri su bile javnosti nepoznate žene
- Dio anketiranih urednica i novinarki ne prepoznaje nedosljednost upotrebe rodno senzitivnog jezika

- Rijetki su naslovi i podnaslovi tekstova iz rubrika Politika i Društvo u kojima se pominju žene
- Većina urednica i novinarki ne prepoznaje značaj većeg otvaranja tema potreba žena i osoba drugačijih rodni identiteta
- Administratori/ke portala ne razumiju koncept rodne ravnopravnosti, niti diskriminaciju u odnosu na rod
- Većina odgovora anketiranih urednica i novinarki kaže da muškarci češće odbijaju učešće u intervjuima

III. MIZOGINIJA U ONLINE MEDIJIMA

Govor mržnje je svaka vrsta komunikacije u govoru, pisanju ili ponašanju koja napada i/ili koristi pežorativni ili diskriminatorni jezik u odnosu na osobu ili grupu na osnovu njihove vjerske, etničke pripadnosti, pola ili drugog faktora identiteta.¹ Seksistički govor mržnje odnosi se na izraze koji šire, podstiču, promovisu ili opravdavaju mržnju posebno na osnovu pola. Jednostavan primjer: nazivanje izvorom žene u medijima “idiotkinjom koja je užasna u svom poslu” bilo bi definisano kao zlostavljanje, ali ne bi spadalo u kategoriju rodno zasnovanog govora mržnje, dok je nazivanje “droljom koja bi se trebala vratiti u kuhinju” bi. Da bi nešto bilo govor mržnje, počinitelj/ka ne mora imati želju da prevare druge osobe, a može biti i jednokratni incident. Međutim, uvijek ima za cilj da degradira metu. Rodne dezinformacije koriste lažne ili obmanjujuće rodne ili polno zasnovane priče, uglavnom protiv žena i djevojaka, često sa određenim stepenom koordinacije, sa *ciljem da ih odvraća od učešća u političkoj i javnoj sferi*. Kombinuje tri glavne karakteristike dezinformacija na internetu: laž, lošu namjeru i koordinaciju. To znači da se dezinformacije namjerno šire sa ciljem da prevare i utiču na konzumente/kinje medija, te nijesu nužno (otvoreno)

1. “United Nations Plan Strategy and of Plan of Action on Hate Speech”, UN, (2019).

neprijateljske, već obično obmanjuju čitatelje/ke. Tehnološka infrastruktura koja je danas dostupna olakšava grupama istomišljenika da organizuju napade i kampanje, kao i podsticanje lažnih narativa u velikim razmjerama.

Još uvijek nije u potpunosti definisano nasilje nad ženama na internetu, a još manje pravno uređeno na nivou EU, a da ne govorimo o domaćem zakonodavstvu. Eksperti/kinje upozoravaju na to da je nasilje nad ženama na internetu povezano s ostalim oblicima nasilja nad ženama i da se vrlo rijetko pojavljuje kao samostalan oblik nasilja. Aktuelna istraživanja pokazuju da su političarke nesrazmjerno češće žrtve određenih oblika nasilja na internetu u odnosu na muškarce. Žene koje se bave politikom, zbog svoje ekspaniranosti i angažmana, dodatno su žrtve nasilja putem interneta.

Uvredljivi komentari, uznemiravanje i podsticanje na nasilje lako se provlače kroz alate za moderiranje sadržaja na internetskim platformama, navodi se u novom izvještaju Agencije EU za temeljna prava (FRA). To pokazuje da je većina mržnje na društvenim mrežama usmjerena na žene, ali su pogođeni i ljudi afričkog porijekla, Romi/kinje i Jevreji/ke. Nedostatak pristupa podacima platformi i razumijevanje onoga što čini govor mržnje ometa napore u borbi protiv mržnje na mreži. FRA poziva na više transparentnosti i smjernica kako bi se osigurao sigurniji online prostor za sve.

Globalna studija o nasilju nad političarkama pokazuje da je nasilje putem društvenih mreža (Twitter, WhatsApp, Facebook), takođe, jako izraženo, a ispitnice su u 41,8 % slučajeva rekle da su imale iskustvo neadekvatnih slika ili komentara o njima koji se šire putem društvenih mreža. U slučaju društvenih mreža, takva djela su obično anonimna. Iako počinitelji ponekad jasno ukazuju na svoje političke tendencije, ipak se lako sačuva anonimnost autora/ke, dok se nasilje sa seksualnim, klevetničkim ili ponižavajućim konotacijama široko širi putem mreža.

Crnogorsko društvo posljednjih godina karakteriše izražen govor mržnje, zasnovan na rodnim osnovama. U najnovijem izvještaju EU se navodi da je došlo do porasta govora mržnje i upotrebe rodno zasnovanog nasilja nad ženama u politici i javnom životu. Mizogine uvrede, napadi i prijetnje na nacionalnoj i vjerskoj osnovi kao i ekstremističke poruke učestali su nakon parlamentarnih izbora avgusta 2020. godine, kada je u Crnoj Gori promijenjena tridesetogodišnja vlast. Mizoginim napadima su izložene političarke i vlasti i opozicije.

Učesnice u istraživanju Ženske političke mreže u Crnoj Gori s lakoćom prepoznaju sveprisutno nasilje nad političarkama, 68.8% anketiranih političarki iskusiło je ili je svjedočilo nasilju nad političarkama u medijskoj sferi.²

2. Istraživanje: „Nasilje nad ženama u politici u Crnoj Gori“, Nataša Vuković i Ivana Raščanin; Ženska politička mreža i UNDP, 2021.

IV. MONITORING ONLINE MEDIJA

IV.1 METODOLOGIJA MONITORINGA MEDIJA

Metodologija monitoringa pet posmatranih portala, utemeljena je za ovu priliku, zbog specifičnosti teme i uskog fokusa istraživanja. Razvijena su pitanja kojima se ispitivala ukupna rodna senzibilnost pet portala, kroz sadržaje u rubrikama Društvo i Politika, u periodu od 23. do 31. maja 2024. Ovaj period je izabran za posmatranje portala jer je to, istovremeno bio završetak izborne kampanje lokalnih izbora u Andrijevici i Budvi.

Cilj je bio da ispitamo koliko su generalno rodno senzitivni posmatrani portali, izabrani kao najposjećeniji odnosno najviše citirani, zatim kako prikazuju žene (iz političkog i javnog života, ali i nepoznate, kroz tekstove, naslove, podnaslove i fotografije), koliko koriste rodno senzitivni jezik i postoje li primjeri govora mržnje prema ženama.

Odabrani portali za monitoring su: Aktuelno, CDM, IN4S, RTCG i Vijesti.

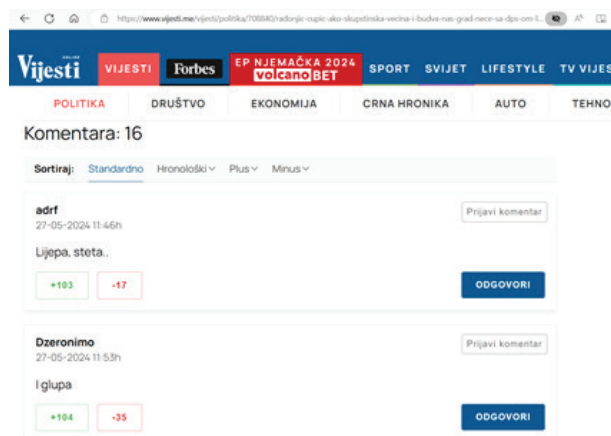
Monitoring su realizovale 3 osobe.

IV.2 NALAZI MONITORINGA PET PORTALA

Posmatrani mediji – portali: Aktuelno, CDM, IN4S, RTCG i Vijesti

Period monitoringa: 23. do 31. maja 2024.

1. Rijetki su tekstovi u kojima se pominju žene u rubrikama Politika i Društvo

Ukupan broj tekstova u ključnim rubrikama politika i društvo u navedenim portalima:

- Vijesti – 212 (rubrika politika), 215 (rubrika društvo)

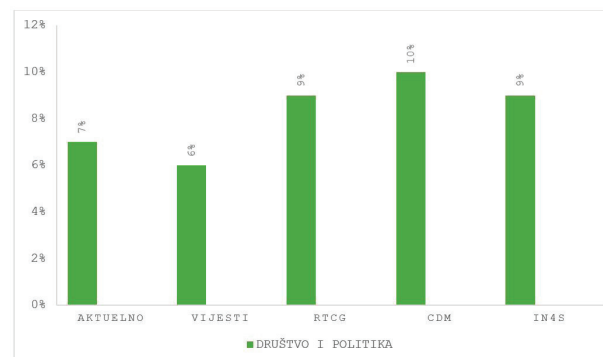
- Aktuelno – 194 (samo rubrika politika, rubriku društvo ovaj medij nema)

- RTCG – 119 (rubrika politika), 193 (rubrika društvo)

- CDM – 206 (rubrika politika), 181 (rubrika društvo)

- IN4S – 87 (rubrika politika), 106 (rubrika društvo)

Udio tekstova koji se odnose na žene u rubrikama Društvo i Politika

Ukupan broj tekstova u ključnim rubrikama politika i društvo u navedenim medijima u kojima se pominju žene

- Vijesti – 14 (rubrika politika), 11 (rubrika društvo)

- Aktuelno – 14 (samo rubrika politika, rubriku društvo ova medij nema)

- RTCG – 10 (rubrika politika), 18 (rubrika društvo)
- CDM – 21 (rubrika politika), 19 (rubrika društvo)
- IN4S – 7 (rubrika politika), 12 (rubrika društvo)

Izraženo u procentima:

Vijesti	6%
Aktuelno	7%
RTCG	9%
CDM	10%
IN4S	9%

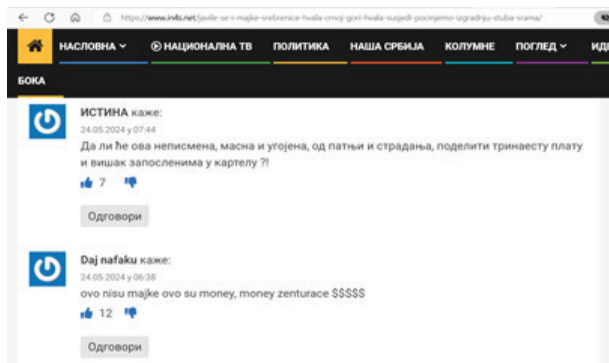

2. Žene koje su prisutne u tekstovima medija su dominantno javne ličnosti, samo pojedinačni primjeri su bile javnosti nepoznate žene. Žene koje se uglavnom pominju u tekstovima su ministarka Maida Gorčević, gradonačelnica Podgorice Olivera Injac i lokalne

stranačke funkcionerke koje su govorile o lokalnim izborima u Budvi i Andrijevi. U rubrici društvo uglavnom je govorila ministarka prosvjete Anđela Jakšić Stojanović. Od predstavnica opozicije, u par vijesti na svim analiziranim portalima je akterka bila poslatica DPS-a Zoja Lalević Bojanić. Bilježimo i pominjanje ili citiranje žena a vazano za određeni datum u posmatranom periodu: Danijela Pavićević, majke iz Srebrenice, šefica SZO u Crnoj Gori... U svih pet analiziranih medija bilo je dana da ni u jednoj vijesti akterka nije bila žena.

3. Rijetki su naslovi i podnaslovi tekstova iz rubrika Politika i Društvo u kojima se pominju žene. Taj procenat se kreće 6-10%. Ako se žene pominju u naslovima i podnaslovima to su isključivo javnosti poznate žene.

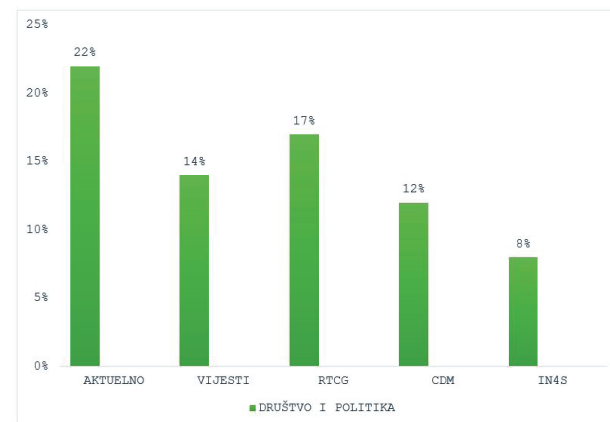

4. Žene se rijetko pojavljuju i na fotografijama koje prate tekstove. U odnosu na ukupan broj fotografija koji je objavljen u ovim medijima U rubrikama Politika i Društvo (Vijesti 544, Aktuelno 197, RTCG 335, CDM 213, IN4S 84) udio fotografiju je mali (Vijesti 77, Aktuelno 43, RTCG 58, CDM 26, IN4S 7). Izraženo u procentima:

Vijesti	14%
Aktuelno	22%
RTCG	17%
CDM	12%
IN4S	8%

Žene se u tekstovima uglavnom prikazuju kroz grupe fotografije s drugim ženama ili stranačkim funkcionerima, a rjeđe kao individue ili javno angažovane osobe.

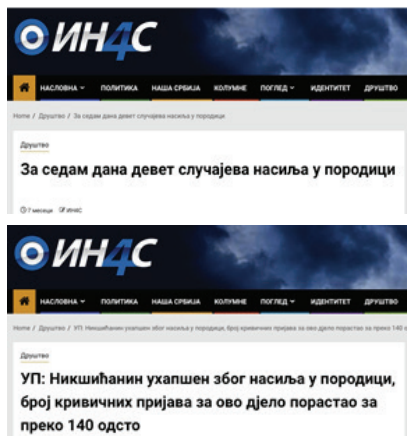
Udio fotografija žena u rubrikama Društvo i Politika

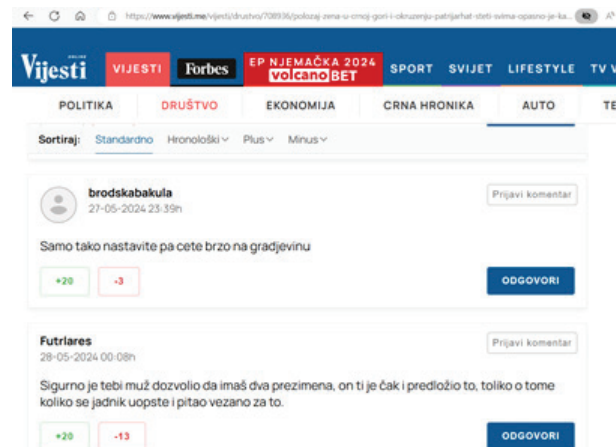
5. U analiziranim portalima rijetki su slučajevi pokretanja tema od javnog interesa poput nasilja nad ženama, javnog zdravlja... U analiziranom periodu zabilježen je jedan tekst o nasilju nad ženama i djecom na portalu Vijesti u kome se navodi da je potpisan Memorandum o saradnji izmedju Opštine Nikšić i jedne lokalne nevladine organizacije. Vijesti su objavile i tekst koji se odnosi na položaj žena u Crnoj Gori kroz razgovor sa nekoliko sagovornica. Vijesti su objavile i jedan promo tekst o aktivnostima Nacionalne turističke organizacije u kome su glavne sagovornice bile žene a žene su bile dominantne i na fotografijama u toj vijesti. Portal CDM je objavio vijest o donaciji NVO koja se bavi ženama koje se liječe od karcinoma dojke.

Portal IN4S je periodu monitoringa objavio dva teksta o porodičnom nasilju

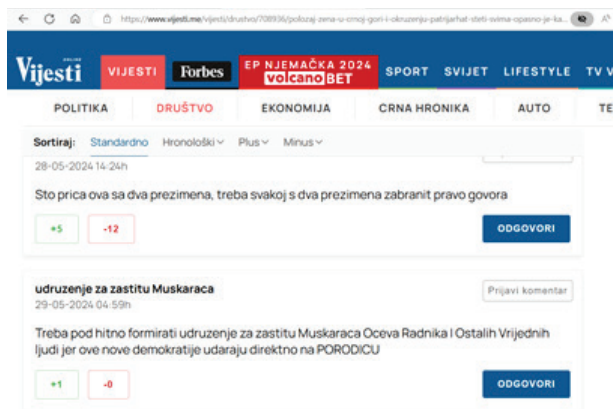

6. Posmatrani portali uglavnom nedosljedno tj spora-
dično koriste rodno senzitivni jezik. S obzirom na to
da uglavnom prenose saopštenja različitih društvenih
i političkih aktera, rodno senzitivni jezik u ovim me-
dijima je prisutan samo onda kad ga koriste autori/
ke saopštenja, kada govore o pozicijama žena koje su
dale izjave, itd.

7. U odnosu na ukupan broj tekstova i komentara
čitalaca/teljki, nijesmo uočili previše neprimjerenog
i nezakonitog sadržaja. Portali Aktuelno i RTCG ne-
maju veliki broj odobrenih komentara. Svih pet ana-
liziranih portala su generalno dobro filtrirali komenta-
re, ali su ipak uočeni primjeri kad je u tekstovima bilo
neprimjereno govora npr. čitaoci su komentarisali fi-
zički izgled žena i njihov privatni život što *ukazuje da*
mediji ne poštuju u potpunosti zakonska rješenja koja
zabranjuju sporan govor na njihovim platformama
za komentarisanje za koje su oni shodno Zakonu
o medijima odgovorni. Najviše spornih komenatara je
zabilježeno u vijesti koja se odnosi na položaj žena na
portalu Vijesti. U komentarima se tvrdi da je ženama
mjesto u kući, da ako ovako nastave će završiti na gra-
đevini. Imajući u vidu broj odobrenih komentara u
toj vijesti, očigledno je da administratori ne razumiju

koncept rodne ravnopravnosti, niti diskriminaciju u odnosu na rod. U komentarima na vijesti gdje su glavne akterke žene je bilo i spornih komentara na račun LGBTQ+ zajednice.

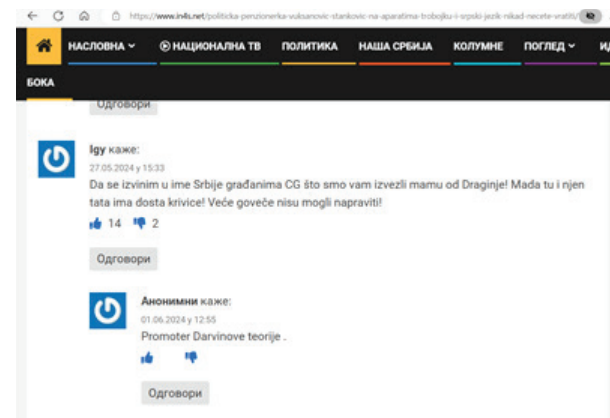

8. U posmatranom periodu nije uočen govor mržnje koji se odnosi na žene.

V. RADIONICE SA UREDNICAMA MEDIJA

Naše sagovornice, novinarke i urednice u vodećim crnogorskim medijima svjesne su da u javnom diskursu ima sve više polne diskriminacije.

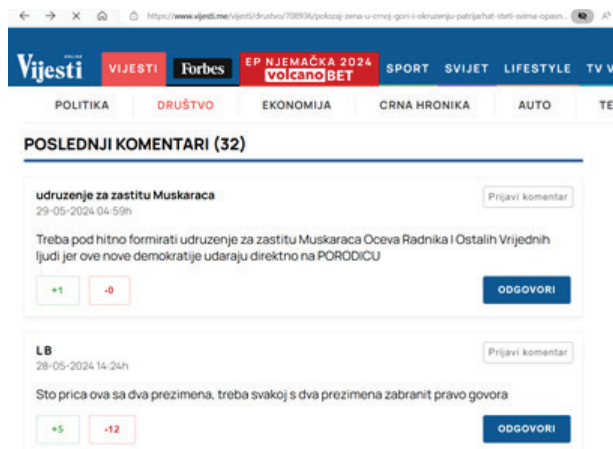
Maja Lalić Burzanović iz Radio Televizije Crne Gore kaže da je u crnogorskom javnom prostoru bilo više slučajeva polne diskriminacije, seksizma i govora mržnje posebno prema ženama u politici. Često je takav narativ prisutan i na društvenim mrežama.

Ona dodaje da se teme se uglavnom obrađuju na nivou reakcija i osuda, bez neke veće i dublje analize i bez pokušaja da se stane na kraj takvom narativu.

**Marija Jovičević, zamjenica glavnog urednika u Po-
bjedi**, kaže da gotovo svakodnevno gledamo i sluša-
mo javni nastup, čitamo izjavu ili tweet koji obiluje sek-
sizmom i govorom mržnje. “U crnogorskom društvu
se govor mržnje toliko „odomaćio“, da javnost, naža-
lost počinje sve to da toleriše”, kaže naša sagovornica.

Ona kaže da takve pojave obrađuju kritički i poku-
šavaju da pomognu našim čitaocima/teljicama da
shvate nedopustivost takvih pojava, ali i dodaje da je
je toliko kontaminiran naš javni prostor da ne stižu
svaku uvredu, seksizam ili govor mržnje da evidenti-
raju i kritički obrade.

Novinarka TV Vijesti Suzana Četković kaže da u
pojednim situacijama primjećuje manifestacije pol-
ne diskriminacije, seksizma i govora mržnje od strane
političkih predstavnika u javnom diskursu.

Kaže i da se trude da ukažu na ponašanje koje nadi-
lazi etičnost i pruže pomoć biračima/cama da shvate
nedopustivost sličnih pojava.

I urednica u TV Vijesti Danijela Lasica kaže da pri-
mjećuje manifestacije polne diskriminacije, seksizma
i govora mržnje od strane političkih predstavnika u
javnim diskursu.

“Da, nažalost, moram da konstatujem da su takve
izjave vrlo česte na političkom nebu Crne Gore. Po-
seбно kada je riječ o seksističkim komentarima na
računa žena i govoru mržnje, koji nerijetko ima naci-
onalni ili vjerski predznak”, kaže ona.

Kaže i da ih obrađuju kritički. “Naravno, to je naša
dužnost. Nekada je samo problem kako te riječi i ko-
mentare predstaviti (dočarati) javnosti, a da ih i vi
sami ne ponovite prilikom izvještavanja. Mišljenja
sam da treba izbjegavati da se sporne izjave, fotografi-
je, natpisi, emituju i šeruju, jer mislim da na taj način
opet vrijeđamo i targetiramo osobu, koja je bila meta”,
smatra ona.

Programska direktorica Adria TV Rajka Raičević
kaže da se u Crnoj Gori na nivou izolovanog slučaja u
javnim diskursu dešavaju pojave polne diskriminaci-

je. “Kada i ukoliko se pojave, javnost reaguje na način neodobravanja takvog načina ophođenja, vjerujem da je zato rijetkost iako se dešavaju takvi slučajevi. Kada se dogode ovakve situacije Adria TV ukazuje na to da je riječ o nedozvoljenom ophođenju u javnosti, uz primjerenu kritiku i konstantno upozorenje da se takvi slučajevi ne bi trebalo dozvoliti čak ni na nivou izolovanog slučaja”, kaže ona.

Aleksandra Obradović, zamjenica glavnog urednika portala CDM, kaže da ne primjećuje da politički predstavnici u javnom diskursu manifestuju polne diskriminacije, seksizma i govora mržnje (bar u posljednje vrijeme). „Međutim, primjećujem da ukoliko su javne ženske ličnosti izložene seksizmu i govoru mržnje, od raznih osoba sa društvenih mreža da osude i podrška žrtvama dolaze samo od političke grupe kojoj pripadaju. To je veoma zabrinjavajuće“, kaže ona.

Na pitanje da li takve pojave obrađuju kritički i da li pokušavaju da ukažu na ponašanje koje nadilazi etičnost i pruže pomoći biračima/cama da shvate nedopustivost sličnih pojava ili samo prezentuju činjenice bez komentara, ona kaže da ih najčešće prezentuj bez komentara. „Ponekad komentara bude kroz kolumne“, kaže naša sagovornica.

Dragana Šćepanović, novinarka Monitora, kaže da vrlo često primjećuje polnu diskriminaciju, seksizam i govor mržnje od strane političkih predstavnika u javnom diskursu, naročito, političara.

Kaže i da pokušava ukazati na takva ponašanja. „No, često to zavisi od forme teksta u kojoj je citiran *problem*tičan dio govora. U izvještaju, na primjer, sa političkog skupa, nema mnogo prostora za „ukazivanje“ na to, no nastojim u formi „stava novinara“, na primjer da se osvrnem na slične pojave. Takođe, često koristim svoje profile na društvenim mrežama da se kritički osvrnem i osudim takva ponašanja“, kaže naša sagovornica.

Naše sagovornice iznose i različita mišljenja o tome da li u njihovom izvještavanju ima diskriminatorskih i stereotipnih narativa. Sigurne su međutim da ako ih ima, nijesu rezultat namjere. Iznose i različita mišljenja ko češće - muškarci ili žene odbijaju da budu sagovornici/ce u debatama.

Maja Lalić Burzanović kaže da ne bi mogla 100 procentno da tvrdi da u svim njenim objavama nije nekada bilo i diskriminišućih ili stereotipnih narativa.

Na pitanje da li kada organizuju debatu vodi računa o balansiranom odnosu polova među pozvanima gostima, ona kaže da se trudi, ali da često zbog nemogućnosti pojedinaca da gostuju u debatama dešava se i to da u studiju budu samo žene, a češće samo muškarci među gostima.

Kaže da je i žena manje u javnom diskusu ili manje među onima koji su pred kamerama.

Marija Jovičević tvrdi da u izvještavanju Pobjede nema diskriminišućih ili stereotipnih pristupa, a nema ni pristrasnosti.

Kaže i da kada organizuje debatu uvijek vode računa o balansiranom odnosu polova među pozvanima gostima.

Kaže i da primjećuje da u posljednje vrijeme ima više žena u televizijskim nastupima.

Suzana Četković na pitanje da li može tvrditi da u njenom izvještavanju nema diskriminišućih ili stereotipnih pristupa, Četkovićeva kaže da može da tvrdi da ih nema sa namjerom.

Ona kaže i da je problem što u pojedinim institucijama ne radi dovoljno žena ili one ne komuniciraju sa javnošću, te stoga je teško voditi računa o balansiranom odnosu polova među sagovornicima/cama.

Danijela Lasica kaže da uvrede, diskriminatorске poruke i govor mržnje sigurno nijesu dio izvještavanja

medija za koji radi. “Da li je bilo “pristrasnosti” prilikom predstavljanja, vjerujem da nikada nešto tako nije urađeno sa namjerom, ako se i desilo”, kaže ona.

Na pitanje da u organizaciji debate vode računa o balansiranom odnosu polova među pozvanima gostima, ona kaže da se trude ali to nekada jednostavno nije moguće uraditi. “Mišljenja sam da se ne smije ići na uštrb kvaliteta, zbog zadovoljavanja *kvota*”, kaže ona.

Ona kaže i da muškarci češće odbijaju pojavljivanje na tv ili intervju.

Rajka Raičević kaže da apsolutno tvrdi da u izvještavanju Adria TV nema diskriminišućih ili stereotipnih pristupa. “Naprotiv, naša je intencija da u programu naše televizije što veću zastupljenost imaju žene, kao i one kategorije u društvu koje nijesu dovoljno zastupljene u medijima”, kaže Raičevića.

Ona dodaje da prilikom organizacije debata, vode računa u pozivu i ravnomjernom učešću i žena i mušaraca.

“Iz raznih razloga vrlo često žene ne pokazuju dovoljnu angažovanost i spremnost za TV debate i često svoje mjesto ustupaju muškarcima u ime organizacija koje predstavljaju”, kaže ona.

Aleksandra Obradović tvrdi da u izvještavanju CDM-a nema diskriminišućih ili stereotipnih pristupa. Na pitanje da li pokazuju nepristrasan stav kada objavljuju kandidate i kandidatkinje za izbore, ona

kaže da to zavisi od kandidata ili kandidatkinja koje partije „isturaju“. „A tu je nažalost, mnogo više kandidata nego kandidatkinja“, kaže ona.

Kaže da iz njihovog iskustva, muškarci češće odbijaju intervjue.

Dragana Šćepanović kaže i da ne može tvrditi da joj se nikad nije „omakao“ neki stereotip. „No, mogu tvrditi da moj rad ne karakteriše takav pristup. Nažalost, često sam intervencijom urednika doživljavala da u kreiranju, recimo, naslova i ostale opreme teksta bude iznesen stereotip, iako u mom tekstu toga nema“, kaže ona.

Šćepanovića kaže i da u svojim tekstovima nastoji da pruži isti prostor različitim stranama.

Tvrdi i da žene češće odbijaju da budu sagovornice. „Zahvaljujući edukacijama, koje sam prošla minulih godina, shvatila sam važnost pozivanja žene, kad god je to moguće, za davanje izjave, komentara, stručnog mišljenja i slično...No, nažalost iskustvo mi je da žene te prilike, uglavnom odbijaju“, kaže ona.

Naše sagovornice uglavnom ne sarađuju sa nevladinim organizacijama i poznato im je da postoje mehanizmi zaštite od govora mržnje. U svojim odgovorima međutim nje nisu navele koji su. Kažu da znaju da je rodno osjetljiv govor zakonska obaveza, tvrde da ga koriste u svom izvještavanju, iako je naš monitoring pokazao upravo suprotno.

Maja Lalić Burzanović kaže da uglavnom ima komunikaciju sa svim parlamentarnim političkim stran-

kama, a od nevladinog sektora uglavnom sa CDT ili CEMI, u dijelu obrađivanja tema kao što je upravo učešće žena u politici.

Kaže i da joj je poznata činjenica da je upotreba rodno osjetljivog jezika zakonska obaveza u javnom i medijskom prostoru u Crnoj

Na pitanje da li su joj poznati mehanizmi zaštite od govora mržnje u medijima, ona kaže da je govor mržnje zabranjen domaćom i međunarodnom regulativom, te da po tim osnovama postoje i mehanizmi zaštite pred relevantnom sudovima.

Marija Jovićević tvrdi da Pobjeda u potpunosti poštuje upotrebu rodno osjetljivog jezika, kao i da ne sarađuje sa nevladinim organizacijama.

Na pitanje da li su joj poznati poznati mehanizmi zaštite od govora mržnje u medijima, ona kaže da mehanizmi postoje ali se ne primjenjuju. „U državi u kojoj se nacionalna zastava, grb ili narod vrijeđaju gotovo svakodnevno i tužilaštvo se ne oglašava, odgovorno tvrdim da u današnjoj Crnoj Gori ti mehanizmi zaštite ne postoje. Možete podnositi prijave, ali uzalud“, kaže naša sagovornica.

Suzana Četković takođe nije nikada sarađivala sa nevladinim organizacijama i strankama na pitanjima većeg političkog učešća žena. Kaže i da koristi rodno osjetljiv govor prilikom izvještavanja.

Poznati su joj mehanizmi zaštite od govora mržnje u medijima.

Danijela Lasica kaže i da godinama sarađuje sa nevladinim organizacijama.

“Prvo sam sarađivala sa NVO “Ženska Akcija”, nakon toga godinama bila dio programa koji finansira UNDP “Ženska politička mreža”, kao učesnica seminara, a onda i trenerica”, kaže ona.

Kaže i da najčešće koristi rodno osjetljiv jezik prilikom izvještavanja.

Na pitanje da li su joj poznati mehanizmi zaštite od govora mržnje u medijima, ona kaže da jesu u velikoj mjeri.

“Pitanje slobode izražavanja uređeno je Ustavom Crne Gore po kojem svako ima pravo na slobodu izražavanja i to pravo se može ograničiti samo pravom drugoga na dostojanstvo, ugled i čast i ako se ugrožava javni moral i bezbjednost Crne Gore. Granice slobode izražavanja osim domaćim pravom ustanovljene su međunarodnim standardima koji imaju primat u odnosu na nacionalno zakonodavstvo (Ustav, Krivični zakon, Zakon o zabrani diskriminacije, Zakon o javnom redu i miru, Zakon o medijima, Evropska konvencija o ljudskim pravima“, kaže ona.

Rajka Raičević kaže da se saradnja o pitanju učešća većeg broja žena uglavnom odvijala kroz programe UNDP i Ženske političke mreže.

Kaže i da Adria TV u svom izvještavanju koristi rodno senzitivni jezik.

Kaže i da su joj poznati mehanizmi zaštite od govora mržnje u medijima, ali da se Adria TV pridržava profesionalnih standarda ne dozvoljavajući da se promoviše govor mržnje.

Aleksandra Obradović kaže i da nikada nije sarađivala sa nevladinim organizacijama i strankama na pitanjima većeg političkog učešća žena.

Kaže i da joj je poznato da je upotreba upotreba rodno osjetljivog jezika zakonska obaveza u javnom i medijskom prostoru u Crnoj Gori. Takođe kaže i da su joj poznati mehanizmi zaštite od govora mržnje u medijima.

Dragana Šćepanović takođe nikada nije sarađivala sa nevladinim organizacijama i strankama na pitanjima većeg političkog učešća žena. Dodaje i da joj je poznato da je rodno osjetljivi jezik zakonska obaveza kao i da su joj poznati mehanizmi zaštite od govora mržnje u medijima.

VI. PREPORUKE

- Kontinuirano sprovoditi monitoring online i drugih medija sa ciljem ispitivanja njihove rodne senzitivnosti, slučajeva seksizma i govora mržnje i što šire prezentovati rezultate monitoringa
- Kontinuirano sprovoditi edukacije za urednike/ce, novinare/ke i adminstatore/ke portala sa ciljem njihovom detaljnog upoznavanja sa:
 - Pravnim i normativnim okvirom za suzbijanje govora mržnje
 - Prepoznavanjem rodničkih i drugih stereotipa u sopstvenim stavovima
 - Značaju upotrebe rodno senzitivnog jezika u svakodnevnom radu
 - Značaju medija za promociju rodne jednakosti i snažnog osvjetljavanja slučajeva rodne nepravde
 - Značaju promovisanja većeg broja žena u javnom i političkom životu Crne Gore
 - Promjena medijske prakse u kojoj su političarke nevidljive
 - Načinu izvještavanja o rodno zasnovanom nasilju

- Stvarati uslove za rad medija koji će kroz svoje sadržaje uticati na sve oblike vlasti da temu rodne ravnopravnosti postave visoko na sopstvenoj političkoj agendi

SNAŽNO PROTIV GOVORA MRŽNJE I MIZOGINJE U ONLINE MEDIJIMA

1
 IZRADA ALATA
 "SMJERNICE I MAPA
 PUTA ZA UPOTREBU
 MEHANIZAMA
 ZAŠTITE OD GOVORA
 MRŽNJE I
 MIZOGINJE U
 MEDIJIMA"

2
 INTERVJU SA
 UREDNICAMA I
 NOVINARKAMA IZ ŠEST
 CRNOGORSKIH MEDIJA,
 U CILJU ISPITIVANJA
 NJIHOVIH STAVOVA
 VEŽANO ZA GOVOR
 MRŽNJE I MIZOGINJE.

3
 MONITORING PET
 ODABRANIH PORTALA, SA
 CILJEM ISPITIVANJA
 NJIHOVE RODNE
 SENZITIVOSTI I
 EVENTUALNIH SLUČAJEVA
 GOVORA MRŽNJE

4
 ANALIZA I NALAZI
 MONITORINGA
 ONLINE MEDIJA

5
 DIZAJN I ŠTAMPA
 ALATA I
 PUBLIKACIJE

6
 PROMOCIJA
 ALATA I
 PUBLIKACIJE NA
 SVIM DRUŠTVENIM
 MREŽAMA U CILJU
 ŠTO VEĆEG DOSEGA

